

Екологічно свідомий громадянин —
запорука успішного виконання Угоди про
асоціацію, проект Ресурсно-аналітичного
центру «СУСПІЛЬСТВО І ДОВКІЛЛЯ»

ЕКОЛОГІЧНИЙ ПОРТРЕТ ГРОМАДЯНИНА УКРАЇНИ

Вересень 2018 року

10
Лексикон
місця
виродження

Громадська
Синергія

платформа громадянського
суспільства УКРАЇНА-ЄС

Екологічний профіль громадянина

Охорона довкілля є важливою для нього (неї) особисто

Найефективнішим способом вирішення екологічних проблем вважає запровадження вищих штрафів за порушення екологічного законодавства

Розуміє, що екологічні проблеми мають прямий вплив на його (її) життя і здоров'я

Вірить, що може відігравати роль у захисті довкілля

Не вважає зміну клімату серйозною екологічною проблемою, проте найбільше турбується через погодні та посухи

Переконаний, що громадяни, влада і бізнес повинні робити більше для охорони довкілля

Серед реформ Уряду відповідно до Угоди про асоціацію вважає "управління відходами і ресурсами" пріоритетом

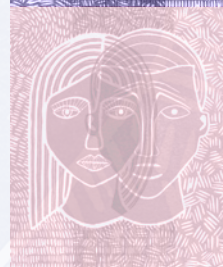
Вважає, що великі підприємства мають нести основну відповідальність за виправлення шкоди, яку вони завдають довкіл्लю

Зменшує споживання електроенергії і води, але байдужий до еко-маркування та надмірної упаковки

Вважає, що ЄС повинен контролювати, як Україна впроваджує європейські стандарти, та допомагати їй у цьому процесі

Про проект

Проект “Екологічно свідомий громадянин – запорука успішного виконання Угоди про асоціацію” має на меті сприяти підтримці громадянами України здійснення реформ у сфері охорони довкілля на виконання Угоди про асоціацію через аналіз ставлення громадян до питань довкілля, включаючи екологічні зобов’язання відповідно до Угоди, порівняння зі ставленням громадян ЄС до довкілля, та обговорення результатів з ключовими зацікавленими особами.

Виявлення настроїв та потреб громадян, їх цінностей в контексті охорони довкілля, ставлення до різних практик охорони довкілля, екологічність поведінки та мислення є важливим елементом роботи з громадянами в напрямку їх підтримки реформ в екологічній сфері.

Про дослідження

Публікація підготовлена на основі соціологічного опитування ставлення громадян до питань довкілля. Опитування проводилось методом “face to face” інтерв’ю у травні 2018 року Соціологічною агенцією “Фама”. Загалом було опитано 2500 мешканців України, старших 15 років. Опитування проводилось на всій території України, окрім непідконтрольних українській владі районів Донецької, Луганської областей та АР Крим. Для дослідження використовувалась методологія Євробарометру, тому результати є порівнювані з аналогічним опитуванням, що проводилось в ЄС.

92,6% громадян вважають, що охорона довкілля є важливою для них особисто, а 86,6% переконані, що можуть особисто відігравати роль у захисті довкілля в Україні.

Наскільки важливою для Вас особисто є охорона довкілля?

Я особисто можу відігравати роль у захисті довкілля в Україні

Лише для 0,7% громадян охорона довкілля є «зовсім не важливою». 62,3% респондентів вважають охорону довкілля «дуже важливою» для них, а 30,3% – «радше важливою». Найнижчий відсоток за відповіддю «дуже важлива» спостерігається у віковій групі 15-24 роки (54,4%), що руйнує поширений міф про те, що молодь є більш прогресивною у ставленні до охорони довкілля. Загалом, охорона довкілля є важливою для 92,6% громадян без суттєвих регіональних чи інших відмінностей.

Лише 3,1% громадян «зовсім не погоджуються», що вони особисто можуть відігравати роль в охороні довкілля (разом з «радше не погоджуюсь» ці дві відповіді отримали 10,4%). Натомість, 59,0% громадян «цілком погоджуються» і 27,6% «радше погоджуються», що вони можуть особисто відігравати роль в охороні довкілля (найвищий відсоток на Півдні – 69,0%). У загальному підсумку 86,6% громадян вважають, що можуть особисто відігравати роль у захисті довкілля в Україні (без суттєвих регіональних чи інших відмінностей).

Дослідження ставлення громадян України до довкілля проводилось Ресурсно-аналітичним центром «Суспільство і довкілля». З цими та іншими результатами дослідження можна ознайомитись на нашому сайті www.rac.org.ua.

Соціологічне опитування проводилось методом «face to face» інтерв'ю у період з 1 по 16 травня 2018 року

соціологічною агенцією «Фама» на замовлення та у співпраці з Ресурсно-аналітичним центром «Суспільство та довкілля». Усього опитано 2500 мешканців України старших 15 років, на всій території України, окрім тимчасово окупованих територій Донецької, Луганської областей та АР Крим.

Наскільки важливою для Вас особисто є охорона довкілля?*

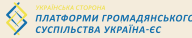
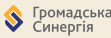
Україна	Захід	Північ	Схід	Південь	Центр
Дуже важлива	71,9%	70,0%	53,6%	62,7%	53,8%
Радше важлива	24,9%	24,6%	35,4%	28,9%	37,1%
Не дуже важлива	2,7%	2,9%	6,6%	5,3%	6,2%
Зовсім не важлива	0,3%	0,2%	1,4%	1,2%	0,7%
Важко відповісти	0,3%	2,2%	3,0%	1,9%	2,3%

Я особисто можу відігравати роль у захисті довкілля в Україні*

Україна	Захід	Північ	Схід	Південь	Центр
Цілком погоджуюсь	55,6%	54,3%	57,1%	69,0%	58,1%
Радше погоджуюсь	30,8%	29,2%	31,9%	20,5%	26,5%
Радше не погоджуюсь	7,6%	7,7%	8,0%	4,5%	9,2%
Зовсім не погоджуюсь	3,3%	3,6%	1,6%	3,6%	3,2%
Важко відповісти	2,7%	5,1%	1,4%	2,4%	3,0%

* Максимально кількість виборів – один. Твердження ротувались.

Захід: Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська, Тернопільська, Чернівецька обл.
Північ: Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська обл. та м. Київ
Схід: Чернігівська, Сумська, Полтавська, Харківська обл., а також окремі території Луганської обл.
Південь: Одеська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька обл., а також окремі території Донецької обл., що перебувають під контролем української влади
Центр: Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Миколаївська, Дніпропетровська обл.

У громадян України довкілля асоціюється як із забрудненням (31,9%), так і з приємними зеленими пейзажами (21,9%).

Що із запропонованого спадає Вам на думку, коли Ви чуєте слово "довкілля" (екологія)?

Коли громадяни чують слово «довкілля» (екологія), найчастіше їм на думку спадає «забруднення довкілля в містах та селищах» (31,9%), «зелені і приємні пейзажі» (21,9%), «збереження живої природи (рослини, тварини, ліси)» (14,5%) та «стан довкілля, який успадкують наступні покоління» (12,8%). Найнижчі показники отримали: «землетруси, повені та інші стихійні лиха» (1,2%), «використання природних ресурсів» (1,2%), «якість вашо-

го життя» (2,9%) та «техногенні катастрофи» (3,6%).

Спостерігаються регіональні відмінності у сприйнятті довкілля. «Забруднення довкілля» є основною асоціацією в усіх регіонах, проте у Північному регіоні це виявлено лише для 22,0% опитаних, водночас «стан довкілля, який успадкують наступні покоління» є важливою асоціацією громадян цього регіону (21,3%), що є найвищим показником поміж регіонів.

Дослідження ставлення громадян України до довкілля проводилось Ресурсно-аналітичним центром «Суспільство і довкілля». З цими та іншими результатами дослідження можна ознайомитись на нашому сайті www.rac.org.ua.

Соціологічне опитування проводилось методом "face to face" інтерв'ю у період з 1 по 16 травня 2018 року

соціологічною агенцією «Фама» на замовлення та у співпраці з Ресурсно-аналітичним центром «Суспільство та довкілля». Усього опитано 2500 мешканців України старших 15 років, на всій території України, окрім тимчасово окупованих територій Донецької, Луганської областей та АР Крим.

Що із запропонованого приходить Вам на думку, коли Ви чуєте слово "довкілля"?*

Україна	Захід	Північ	Схід	Південь	Центр	
Забруднення довкілля в містах та селищах	31,9%	35,2%	22,0%	29,1%	36,9%	35,8%
Зелені і приємні пейзажі	21,9%	31,7%	21,7%	17,9%	21,4%	17,5%
Землетруси, повені та інші стихійні лиха	1,2%	0,8%	1,2%	1,1%	1,2%	1,6%
Техногенні катастрофи (наприклад, розлив нафти, промислові аварії)	3,6%	3,3%	2,7%	5,2%	4,5%	2,5%
Зміна клімату	5,5%	4,1%	4,8%	5,8%	7,6%	5,2%
Збереження живої природи (рослини, тварини, ліс)	14,5%	13,6%	15,9%	17,6%	12,4%	13,4%
Збереження біорізноманіття	0,7%	0,0%	1,9%	0,8%	1,0%	0,0%
Стан довкілля, який успадкують наступні покоління	12,8%	6,8%	21,3%	13,5%	8,1%	13,7%
Якість Вашого життя	2,9%	2,4%	2,4%	4,4%	3,8%	1,8%
Використання природних ресурсів	1,2%	1,1%	1,4%	1,6%	1,0%	0,9%
Інше	1,0%	0,8%	0,5%	0,8%	1,2%	1,6%
Нічого із зазначеного	0,1%	0,0%	0,0%	0,3%	0,2%	0,0%
Важко відповісти	2,7%	0,3%	4,1%	1,9%	0,7%	5,9%

* Максимальна кількість виборів – один.

Захід: Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська, Тернопільська, Чернівецька обл.
Північ: Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська обл. та м. Київ
Схід: Чернігівська, Сумська, Полтавська, Харківська обл., а також окремі території Луганської обл., що перебувають під контролем української влади
Південь: Одеська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька обл., а також окремі території Донецької обл., що перебувають під контролем української влади
Центр: Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Кіровоградська, Дніпропетровська обл.

Мешканців України найбільше турбують часті повені та посухи (40,3%), найменше – зміна клімату (16,3%).

Найважливіші екологічні проблеми на думку громадян України

На думку громадян, чотири топ-проблеми у сфері довкілля в Україні – це часті повені та посухи (40,3%), зростання кількості відходів (37,4%), забруднення повітря (35,8%) та скорочення популяцій чи вимирання видів, зникнення екосистем (34,8%). Мешканців України найменше турбують шумове забруднення (17,8%) та зміна клімату (16,3%).

Спостерігаються значні регіональні відмінності у баченні основних екологічних проблем.

Серед чотирьох найбільших проблем немає жодної спільної проблеми для всіх регіонів (часті посухи та повені є спільною проблемою для всіх регіонів, окрім Заходу, а зростання кількості відходів для всіх, окрім Півдня). На думку респондентів, найважливішою екологічною проблемою в регіонах є: зростання кількості відходів – на Заході та Півночі (52,2% і 40,6%), часті посухи та повені – на Сході та у Центрі (44,6% та 42,9%), та брак питної води – на Півдні (46,9%).

Дослідження ставлення громадян України до довкілля проводилось Ресурсно-аналітичним центром «Суспільство і довкілля». З цими та іншими результатами дослідження можна ознайомитись на нашому сайті www.rac.org.ua.

Соціологічне опитування проводилось методом "face to face" інтерв'ю у період з 1 по 16 травня 2018 року

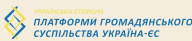
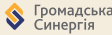
соціологічною агенцією «Фама» на замовлення та у співпраці з Ресурсно-аналітичним центром «Суспільство та довкілля». Усього опитано 2500 мешканців України старших 15 років, на всій території України, окрім тимчасово окупованих територій Донецької, Луганської областей та АР Крим.

Оберіть із запропонованого переліку найважливіші, на Вашу думку, екологічні проблеми*

Україна	Захід	Північ	Схід	Південь	Центр
Скорочення популяцій чи вимирання видів, зникнення екосистем (лісів, родючих ґрунтів)	49,2%	23,9%	23,5%	38,2%	39,3%
Брак питної води	25,2%	17,0%	29,6%	46,9%	30,4%
Часті посухи чи повені	37,0%	30,1%	44,6%	46,6%	42,9%
Забруднення річок, озер та ґрунтових вод	37,5%	33,7%	28,4%	15,9%	35,8%
Забруднення морів	13,5%	21,8%	24,3%	39,5%	20,1%
Забруднення повітря	41,4%	31,1%	29,3%	33,8%	42,8%
Шумове забруднення	21,8%	13,5%	20,6%	16,0%	17,9%
Зміна клімату	19,6%	14,6%	18,3%	15,1%	14,4%
Зростання кількості відходів	52,2%	40,6%	32,6%	24,8%	38,1%
Сільськогосподарське забруднення (через використання пестицидів, добрив) та деградація ґрунтів	24,0%	22,9%	35,5%	36,3%	33,1%
Інше	1,4%	2,5%	1,4%	0,2%	0,0%
Нічого із зазначеного	0,4%	0,4%	1,2%	0,2%	0,0%
Важко відповісти	1,3%	2,6%	1,5%	0,3%	1,3%

* Максимальна кількість виборів - чотири. Альтернативи розумувалися.
Захід: Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська, Тернопільська, Чернівецька обл.
Північ: Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська обл. та м. Київ
Схід: Чернігівська, Сумська, Полтавська, Харківська обл. а також окремі території Луганської обл., що перебувають під контролем української влади
Південь: Одеська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька обл., а також окремі території Донецької обл., що перебувають під контролем української влади
Центр: Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Кіровоградська, Дніпропетровська обл.

Основним джерелом інформації про довкілля для громадян є новини на телебаченні (63,1%), а кожен п'ятий отримує інформацію, спілкуючись з друзями чи родичами. Мешканці України найбільше довіряють науковцям (28,7%).

Джерела екологічної інформації

Кому Ви довіряєте щодо екологічних питань?

Новини на телебаченні є основним джерелом інформації для громадян України незалежно від регіону (63,1%). Інтернет є другим за згадуванням джерелом (39,4%) в усіх регіонах, проте на Заході його частка вища (49,2%), ніж в інших регіонах (31,5% – 41,6%). Спостерігаються відмінності за багатьма демографічними показниками: віком, рівнем агломерації місця проживання, доходами, освітою. Так, новини на телебаченні є основним джерелом для вікової групи 55+ (74,6%), а Інтернет – для молоді віком 15-24 років (63,4%). Найменше з екологічних питань респонденти довіряють журналам та бізнесу (1,8% та 1,9% від-

повідно), проте й рівень довіри до влади дуже низький: центральній владі довіряють лише 4,6%, а місцевій чи регіональній – 9,1%. Найбільшу довіру викликають науковці (28,7%), телебачення (22,6%) та екологічні громадські організації (21,9%). З питання довіри також спостерігаються відмінності за певними соціально-демографічними характеристиками. Регіональній та місцевій владі найбільше довіряють на Сході та Півдні (12,9% та 10,0% відповідно). Молодь очікувано найбільше довіряє Інтернету (30,1% для вікової групи 15-24 роки), а старше покоління – телебаченню (31,1%) для вікової групи 55+).

Дослідження ставлення громадян України до довкілля проводилось Ресурсно-аналітичним центром «Суспільство і довкілля». З цими та іншими результатами дослідження можна ознайомитись на нашому сайті www.rac.org.ua.

Соціологічне опитування проводилось методом "face to face" інтерв'ю у період з 1 по 16 травня 2018 року

соціологічною агенцією «Фама» на замовлення та у співпраці з Ресурсно-аналітичним центром «Суспільство та довкілля». Усього опитано 2500 мешканців України старших 15 років, на всій території України, окрім тимчасово окупованих територій Донецької, Луганської областей та АР Крим.

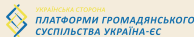

Кому Ви довіряєте найбільше щодо екологічних питань?*

	Україна	Захід	Північ	Схід	Південь	Центр
Уряду / центральній владі	4,6%	4,0%	2,3%	6,1%	3,6%	7,0%
Регіональній / місцевій владі	9,1%	9,3%	5,7%	12,9%	10,0%	8,2%
Європейському Союзу	13,5%	15,6%	15,2%	12,3%	6,3%	17,9%
Міжнародним організаціям (ООН тощо)	18,0%	18,4%	17,1%	17,0%	14,7%	22,6%
Бізнесу	1,9%	1,8%	1,0%	3,6%	1,5%	1,8%
Профспілкам	2,1%	1,8%	3,2%	2,1%	1,7%	1,7%
Політичним партіям, що займають проєкологічну позицію	3,4%	3,3%	1,9%	3,8%	3,7%	4,2%
Природоохоронним громадським організаціям	21,9%	26,2%	17,2%	23,2%	20,0%	23,4%
Асоціаціям споживачів та іншим громадським організаціям	5,8%	5,3%	6,1%	6,8%	5,4%	5,5%
Науковцям	28,7%	32,6%	18,6%	31,2%	29,5%	32,0%
Вчителів у школах та університетах	5,2%	7,5%	2,3%	7,2%	4,2%	5,1%
Сім'ї, родинам, сусідам, друзям чи колегам	17,5%	23,6%	8,4%	21,3%	17,3%	17,8%
Телебаченню	22,6%	26,7%	11,3%	21,9%	22,4%	30,7%
Радіо	4,6%	5,6%	2,5%	2,6%	4,6%	7,5%
Газетам	8,1%	10,0%	2,6%	7,9%	8,4%	11,8%
Журналам	1,8%	2,8%	0,7%	1,4%	2,2%	2,1%
Соціальним мережам	10,5%	15,0%	6,1%	6,2%	9,5%	15,4%
Інформації в інтернеті [веб-сторінки, блоги, форуми]	17,2%	23,3%	9,4%	14,6%	18,4%	20,6%
Тільки собі	1,8%	2,1%	0,2%	2,9%	3,7%	0,4%
Інше	0,5%	0,3%	0,7%	1,1%	0,0%	0,4%
Нічого із зазначеного	8,5%	8,2%	12,5%	6,4%	11,1%	4,2%
Нікому не довіряю	1,6%	0,6%	0,5%	1,3%	2,0%	3,2%
Важко відповісти	7,0%	5,2%	16,9%	3,4%	4,3%	4,8%

* Максимальна кількість виборів – п'ять. Альтернатива «Тільки собі» та «Нікому не довіряю» додані на етапі роботи з «іншими» відповідями респондентів на це запитання.

Захід: Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська, Тернопільська, Чернівецька обл.
Північ: Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська обл. та м. Київ
Схід: Чернігівська, Сумська, Полтавська, Харківська обл., а також окремі території Луганської обл., що перебувають під контролем української влади
Південь: Одеська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька обл., а також окремі території Донецької обл., що перебувають під контролем української влади
Центр: Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Кіровоградська, Дніпропетровська обл.

71% громадян демонструє одну або кілька екологічних практик, найпоширеніша з яких — зменшення споживання енергії (43,5%). Проте кожен десятий нічого не робить для довкілля (10,4%).

П'ять найпоширеніших еко-практик громадян за останні 6 місяців

23%

Зменшення побутового споживання води

29%

Відмова від купівлі одноразових пластикових виробів

29%

Користування екологічно чистішим транспортом

36%

Сортування більшої частини сміття для утилізації

43%

Зменшення споживання енергії

71,1% респондентів втілювали 1-3, а 15,8% – 4-9 екологічних практик із запропонованого переліку. П'ятірка найпоширеніших екологічних практик громадян включає «зменшила(-в) споживання енергії» (43,5%), «сортувала(-в) більшу частину сміття для утилізації» (35,7%), «обрала(-в) екологічно чистіший вид транспорту (пішки, на велосипеді...)» (29,3%), «уникала(-в) купівлі одноразових пластикових виробів» (29,1%) та «зменшила(-в) побутове споживання води» (23,2%). Обмеження користування власною машиною та купівля продукції з еко-маркуванням отримали найнижчий відсоток (7,5% та 13,2% відповідно). Викликає за-

непокоєння те, що 10,4% респондентів нічого не робили із запропонованого переліку за останні 6 місяців, причому на Півночі та у Центрі ці цифри сягають 17,5% та 13,3% відповідно.

Жінки виявились активнішими у втіленні практик збереження довкілля. У цій групі респондентів, порівняно з чоловіками, практично усі показники дещо вищі. Найбільше виділяються практики зменшення споживання енергії (жінки – 46,2%, чоловіки – 40,2%), зменшення побутового споживання води (жінки – 25,2%, чоловіки – 20,8%), придбання продукції з еко-маркуванням (жінки – 16,0%, чоловіки – 9,9%),

Дослідження ставлення громадян України до довкілля проводилось Ресурсно-аналітичним центром «Суспільство і довкілля». З цими та іншими результатами дослідження можна ознайомитись на нашому сайті www.rac.org.ua.

Соціологічне опитування проводилось методом "face to face" інтерв'ю у період з 1 по 16 травня 2018 року

соціологічною агенцією «Фама» на замовлення та у співпраці з Ресурсно-аналітичним центром «Суспільство та довкілля». Усього опитано 2500 мешканців України старших 15 років, на всій території України, окрім тимчасово окупованих територій Донецької, Луганської областей та АР Крим.

Вкажіть, будь ласка, що з цього списку Ви робили протягом останніх шести місяців*

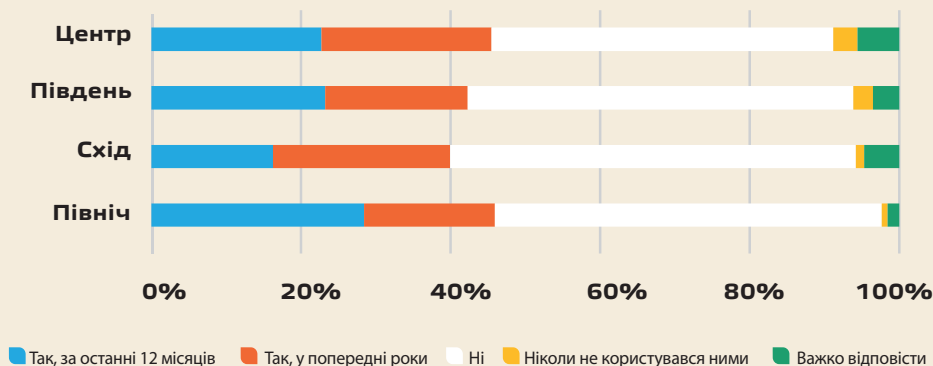
	Україна	Жінки	Чоловіки
Обрала(-в) екологічно чистіший вид транспорту [ходити пішки, пересуватись на велосипеді, громадському транспорті, електромобілі]	29,3%	29,9%	28,7%
Уникнула(-в) купівлі товарів, які мають надмірне упакування	17,7%	18,5%	16,8%
Уникнула(-в) купівлі одноразових пластикових виробів, окрім поліетиленових пакетів чи купувала(-в) багаторазові пластикові товари	29,1%	31,0%	26,8%
Сортувала(-в) більшу частину сміття для утилізації	35,7%	35,7%	35,8%
Зменшила(-в) побутове споживання води	23,2%	25,2%	20,8%
Зменшила(-в) споживання енергії	43,5%	46,2%	40,2%
Купувала(-в) продукцію з еко-маркуванням	13,2%	16,0%	9,9%
Купувала(-в) товари [місцевих] виробників	19,9%	21,0%	18,6%
Менше користувалася(-вся) своєю машиною, уникаючи непотрібних поїздок, працювала(-в) з дому, тощо	7,5%	6,5%	8,7%
Нічого із зазначеного	10,4%	8,7%	12,5%
Важко відповісти	2,7%	2,7%	2,7%

* Обмеження щодо максимальної кількості виборів відсутні.

67,2% мешканців України готові купувати екологічно безпечні продукти, навіть якщо вони дещо дорожчі, а 48,2% опитаних не зменшили використання одноразових поліетиленових пакетів.

Чи скоротили Ви використання одноразових поліетиленових пакетів?

23,8% опитаних громадян не готові купувати екологічно безпечні продукти, якщо вони будуть дещо дорожчі. Відповіді на це питання залежать від вікової категорії (найменший відсоток серед вікової групи 55+), від рівня доходів (найбільше готові купувати такі продукти громадяни з доходом понад 6 тис грн.), та від наявності чи відсутності малолітніх дітей, а також від частоти користування Інтернетом.

24,4% мешканців України скоротили використання одноразових поліетиленових пакетів за останні 12 місяців, а 22% - у попередні роки. Лише 1,8% ніколи не використовували одноразових пакетів. Серед тих, що не скоротили використання найменше на Заході – 37,1% (для порівняння на Сході – 54,2%, на Півночі – 51,8%). Користування поліетиленовими пакетами не залежить ні від віку, ні від статі, ні від освіти.

Дослідження ставлення громадян України до довкілля проводилось Ресурсно-аналітичним центром «Суспільство і довкілля». З цими та іншими результатами дослідження можна ознайомитись на нашому сайті www.rac.org.ua.

Соціологічне опитування проводилось методом "face to face" інтерв'ю у період з 1 по 16 травня 2018 року

соціологічною агенцією «Фама» на замовлення та у співпраці з Ресурсно-аналітичним центром «Суспільство та довкілля». Усього опитано 2500 мешканців України старших 15 років, на всій території України, окрім тимчасово окупованих територій Донецької, Луганської областей та АР Крим.

Я готова(-ий) купувати екологічно безпечні продукти, навіть якщо вони дещо дорожчі.*

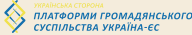
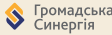
Україна	Вікові групи				Сімейний середньомісячний дохід з розрахунку на одну особу [не враховуючи дітей до 14 років]				Навність малолітніх дітей [до 14 років]		Частота використання Інтернету		
	15-24	25-39	40-54	55+	Менше 3 тис. грн	3-6 тис. грн	Понад 6 тис. грн	Відмова відповісти	+	-	Постійно	Часто	Рідко
Цілоком погоджуюсь	35,3%	35,9%	40,5%	28,0%	31,2%	35,1%	45,9%	36,2%	41,4%	33,0%	42,5%	32,3%	34,2%
Радше погоджуюсь	31,9%	36,7%	33,1%	27,6%	30,9%	34,9%	29,8%	30,5%	35,6%	30,5%	32,2%	39,0%	29,5%
Радше не погоджуюсь	15,9%	14,1%	13,2%	19,6%	16,4%	17,6%	13,0%	13,2%	11,4%	17,6%	12,4%	17,6%	19,0%
Зовсім не погоджуюсь	7,9%	4,8%	7,4%	12,2%	11,6%	5,2%	3,6%	7,5%	5,4%	8,9%	5,4%	3,5%	8,0%
Важко відповісти	9,0%	8,5%	7,6%	12,6%	9,9%	7,3%	7,7%	12,6%	6,2%	10,0%	7,4%	7,6%	9,3%

Чи скоротили Ви використання одноразових політиленових пакетів?*

Україна	Захід		Північ		Схід		Південь		Центр	
	Так, за останні 12 місяців	Ні	Так, за останні 12 місяців	Ні	Так, за останні 12 місяців	Ні	Так, за останні 12 місяців	Ні	Так, за останні 12 місяців	Ні
Так, за останні 12 місяців	31,1%	24,4%	28,4%	16,3%	23,3%	22,7%	23,3%	22,7%	23,3%	22,7%
Так, у попередні роки	27,6%	22,0%	17,5%	23,7%	19,0%	22,7%	19,0%	22,7%	19,0%	22,7%
Ні	37,1%	48,2%	51,8%	54,2%	51,6%	45,7%	51,6%	45,7%	51,6%	45,7%
Ніколи не користувався ними	0,8%	1,8%	0,7%	1,1%	2,6%	3,2%	2,6%	3,2%	2,6%	3,2%
Важко відповісти	3,3%	3,7%	1,6%	4,7%	3,5%	5,6%	3,5%	5,6%	3,5%	5,6%

*Максимальна кількість виборів - один.

Захід: Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська, Тернопільська, Чернівецька обл.
Північ: Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська обл. та м. Київ
Схід: Чернігівська, Сумська, Полтавська, Харківська обл., а також окремі території Луганської обл., що перебувають під контролем української влади
Південь: Одеська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька обл., а також окремі території Донецької обл., що перебувають під контролем української влади
Центр: Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Кіровоградська, Дніпропетровська обл.

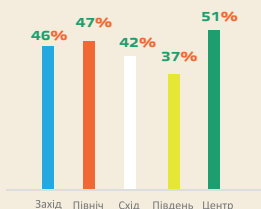
Як вирішувати екологічні проблеми?

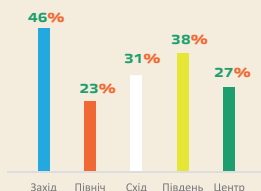
Екологічно свідомий громадянин — запорука успішного виконання Угоди про асоціацію, проект Ресурсно-аналітичного центру «СУСПІЛЬСТВО І ДОВКІЛЛЯ»

Найефективнішим способом вирішення екологічних проблем громадяни вважають запровадження вищих штрафів за порушення екологічного законодавства (44,7%).

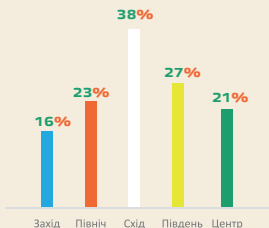
Запровадити вищі штрафи за порушення екологічного законодавства

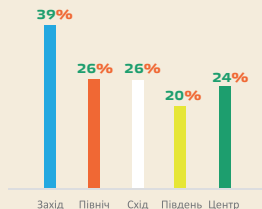
Збільшити інформування з екологічних питань

Впровадити чи посилити фінансові стимули для людей та бізнесу

Впровадити навчальні програми, щоб допомогти людям змінити їх звички

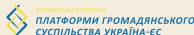
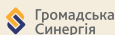
Серед запропонованих шляхів вирішення екологічних проблем в Україні опитані громадяни найменше голосів віддали за інвестиції в дослідження та науку (18,0%), впровадження чи підвищення податків на екологічно шкідливу діяльність (20,4%), впровадження чи посилення фінансових стимулів для бізнесу та людей за вжиття заходів з охорони довкілля (24,7%). Цікавими є підходи в регіональному розрізі до способів вирішення екологічних проблем: Захід більше прихильний до збільшення інформуван-

ня з екологічних питань (45,8%) та впровадження чи поширення навчальних програм (39,1%), в той час як Схід має високий показник щодо запровадження фінансованих стимулів для бізнесу та людей (38%). Схід менше схильний до прийняття суворіших екологічних законів (27,8%), в той час як на Заході цей показник становить 39,9%. Громадяни, які мають малолітніх дітей, більш схильні до збільшення інформування та впровадження екологічних програм, аніж ті, які їх не мають (66,9% проти 56,4%).

Дослідження ставлення громадян України до довкілля проводилось Ресурсно-аналітичним центром «Суспільство і довкілля». З цими та іншими результатами дослідження можна ознайомитись на нашому сайті www.rac.org.ua.

Соціологічне опитування проводилось методом "face to face" інтерв'ю у період з 1 по 16 травня 2018 року

соціологічної агенцією «Фама» на замовлення та у співпраці з Ресурсно-аналітичним центром «Суспільство та довкілля». Усього опитано 2500 мешканців України старших 15 років, на всій території України, окрім тимчасово окупованих територій Донецької, Луганської областей та АР Крим.

Як вирішувати екологічні проблеми?

Екологічно свідомий громадянин — запорука успішного виконання Угоди про асоціацію, проект Ресурсно-аналітичного центру «СУСПІЛЬСТВО І ДОВКІЛЛЯ»

Що із зазначеного, на Вашу думку, є найбільш ефективними способами вирішення екологічних проблем?*

	Україна	Захід	Північ	Схід	Південь	Центр
Збільшити інформування з екологічних питань	32,4%	45,8%	22,7%	30,8%	37,7%	26,9%
Забезпечити краще застосування чинного екологічного законодавства	27,3%	28,4%	23,1%	25,8%	30,7%	28,5%
Запровадити вищі штрафи за порушення екологічного законодавства	44,7%	45,6%	47,4%	42,5%	36,7%	50,8%
Прийняти суворіші екологічні закони	35,7%	39,9%	36,4%	27,8%	30,4%	43,0%
Впровадити чи посилити фінансові стимули для бізнесу та людей за вжиття заходів з охорони довкілля	24,7%	16,3%	22,6%	38,0%	26,5%	21,0%
Впровадити або підвищити податки на екологічно шкідливу діяльність	20,4%	17,2%	16,5%	18,5%	22,9%	25,9%
Інвестувати в дослідження та науку для пошуку технологічних рішень	18,0%	22,6%	11,2%	20,2%	23,5%	13,5%
Впровадити чи поширити навчальні програми, щоб допомогти людям змінити їх звички	26,8%	39,1%	26,1%	26,0%	19,7%	24,4%
Інше	1,9%	1,9%	1,2%	2,9%	2,0%	1,4%
Нічого із зазначеного	0,7%	0,0%	1,0%	0,8%	1,5%	0,0%

* Максимальна кількість виборів - три.

Захід: Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська, Тернопільська, Чернівецька обл.
Північ: Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська обл. та м. Київ
Схід: Чернігівська, Сумська, Полтавська, Харківська обл., а також окремі території Луганської обл., що перебувають під контролем української влади
Південь: Одеська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька обл., а також окремі території Донецької обл., що перебувають під контролем української влади
Центр: Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Кіровоградська, Дніпропетровська обл.

Більшість громадян переконані, що влада, бізнес і самі громадяни повинні робити більше для охорони довкілля в Україні.

Хто достатньо робить для охорони довкілля?

Більшість громадян України вважають, що влада, бізнес, ЄС та самі громадяни недостатньо докладають зусиль для охорони довкілля. Так, 66,7% опитаних зазначили, що великі компанії та виробництва недостатньо роблять для охорони довкілля в Україні, 66,0% – уряд України, 62,6% – обласна влада, 61,6% – міська/сільська влада, 52,5% – громадяни та 52,4% – ЄС. Більшість мешканців усіх регіонів вказала на недостатність зусиль в охороні довкілля, зроблених такими суб'єктами: великими компаніями та виробництвами (найбільше Захід (82,0%) та Центр (71,6%)), урядом України (найбільше Захід (79,0%)), обласною владою (найбільше Захід

(77,1%) та міською/сільською владою (найбільше Центр (66,4%)).

Хоча відсоток по Україні щодо недостатності зусиль в охороні довкілля, докладених громадянами, становить 52,5%, проте наявні регіональні відмінності. Південь (62,0%), Схід (57,9%) та Центр (57,7%) вважають, що громадяни недостатньо роблять для охорони довкілля в Україні, у той же час лише 39,8% Півночі та 45,1% Заходу погодилися з такою думкою. В рівній мірі респонденти вважають, що і ЄС недостатньо робить для охорони довкілля в Україні, проте таку думку більше підтримують Схід (58,2%) та Центр (57,8%).

Дослідження ставлення громадян України до довкілля проводилось Ресурсно-аналітичним центром «Суспільство і довкілля». З цими та іншими результатами дослідження можна ознайомитись на нашому сайті www.rac.org.ua.

Соціологічне опитування проводилось методом "face to face" інтерв'ю у період з 1 по 16 травня 2018 року

соціологічною агенцією «Фама» на замовлення та у співпраці з Ресурсно-аналітичним центром «Суспільство та довкілля». Усього опитано 2500 мешканців України старших 15 років, на всій території України, окрім тимчасово окупованих територій Донецької, Луганської областей та АР Крим.

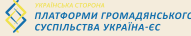
Хто сьогодні робить недостатньо для охорони довкілля*

Україна	Захід	Північ	Схід	Південь	Центр
Великі компанії та виробництва	66,7%	61,4%	63,2%	56,0%	71,6%
Громадяни	52,5%	39,8%	57,9%	62,0%	57,7%
Міська/сільська влада	61,6%	55,0%	62,8%	63,9%	66,4%
Обласна влада	62,6%	57,0%	57,6%	57,3%	65,0%
Уряд України	66,0%	56,5%	64,3%	64,8%	66,4%
Європейський Союз	52,4%	46,6%	58,2%	48,8%	57,8%

Питання: Хто, на Вашу думку, сьогодні робить занадто багато, достатньо чи недостатньо для охорони довкілля? Варіанти відповідей: занадто багато, достатньо, недостатньо, важко відповісти.

* Максимальна кількість виборів - один. Агенти роптувались.

Захід: Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська, Тернопільська, Чернівецька обл.
Північ: Волинська, Рівненська, Житомирська, Миколаївська обл., та м. Київ
Схід: Чернівецька, Сумська, Чернігівська, Луганська обл., а також окремі території Луганської обл., що перебувають під контролем української влади
Південь: Одеська, Миколаївська, Херсонська, Закарпатська обл., а також окремі території Одеської обл., що перебувають під контролем української влади
Центр: Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Кіровоградська, Дніпропетровська обл.

82,8% громадян України вважають, що великі забруднювачі (підприємства) мають нести основну відповідальність за виправлення шкоди, яку вони завдають довкіллю.

Чи повинні підприємства-забруднювачі відповідати за шкоду, завдану довкіллю?

Лише 13,8% громадян України не погоджуються із тим, що великі забруднювачі (підприємства) мають нести основну відповідальність за виправлення шкоди, яку вони завдають довкіллю. Відрізняється погляд на це питання у сільського та міського населення (62,3%, та 54,3% відповідно

“цілком погоджуються”). Є відмінності й в географічному розподілі: із твердженням щодо основної відповідальності великих підприємств на Півдні “цілком погоджуються” лише 48,1% та 45,9% на Сході, в той час як для Заходу та Центру цей показник значно вищий – 67,8% та 63,0% відповідно.

Дослідження ставлення громадян України до довкілля проводилось Ресурсно-аналітичним центром «Суспільство і довкілля». З цими та іншими результатами дослідження можна ознайомитись на нашому сайті www.rac.org.ua.

Соціологічне опитування проводилось методом “face to face” інтерв'ю у період з 1 по 16 травня 2018 року

соціологічною агенцією «Фама» на замовлення та у співпраці з Ресурсно-аналітичним центром «Суспільство та довкілля». Усього опитано 2500 мешканців України старших 15 років, на всій території України, окрім тимчасово окупованих територій Донецької, Луганської областей та АР Крим.

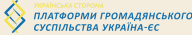
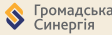

Наскільки Ви погоджуєтесь або не погоджуєтесь з цими твердженнями?
Великі забруднювачі (підприємства) мають нести основну відповідальність за управління
шкоди, яку вони завдають довкіллю*

	Україна	Захід	Північ	Схід	Південь	Центр	Міське населення	Сільське населення
Цілком погоджуюсь	57,0%	67,8%	59,4%	45,9%	48,1%	63,0%	54,3%	62,3%
Радше погоджуюсь	25,8%	18,8%	26,6%	34,1%	22,7%	26,9%	27,6%	21,9%
Радше не погоджуюсь	9,8%	10,1%	7,0%	12,6%	14,6%	5,3%	10,7%	7,8%
Зовсім не погоджуюсь	4,0%	1,9%	2,2%	3,3%	10,0%	2,5%	3,4%	5,3%
Важко відповісти	3,5%	1,4%	4,8%	4,1%	4,5%	2,3%	3,9%	2,7%

* Максимальна кількість виборів - один.

Захід: Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська, Тернопільська, Чернівецька обл.
Північ: Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська обл., м. Київ
Схід: Чернігівська, Сумська, Полтавська, Харківська обл., а також окремі території Луганської обл., що перебувають під контролем української влади
Південь: Одеська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька обл., а також окремі території Донецької обл., що перебувають під контролем української влади
Центр: Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Кіровоградська, Дніпропетровська обл.

71,4% громадян України вважають, що екологічне законодавство ЄС є необхідним для захисту довкілля в Україні, а управління відходами і ресурсами розглядають як пріоритетну сферу (48,8%).

Чи необхідне законодавство ЄС для охорони довкілля України?

Більшість громадян України (71,4%) вважають, що для захисту довкілля в Україні екологічне законодавство ЄС є необхідним: 42,3% «повністю погодилися» (найбільше Північ (55,3%)) та 29,1% «радіше погодилися» (найбільше Схід (37,3%)). Така підтримка наявна у всіх регіонах України. 19,5% опитаних не згодні з тим, що екологічне законодавство ЄС є необхідним для охорони довкілля в Україні: 10,5% «радіше не погодилися» (найбільше Південь (13,4%)) та 9,0% «зовсім не погодилися» (найбільше Південь (15,8%)), а найменше Захід (4,4%) і Центр (6,2%).

Пріоритетні сфери в охороні довкілля були обрали відповідно до Додатку XXX Угоди про асоціацію.

Громадяни України вважають пріоритетними такі сфери: управління відходами і ресурсами (48,8%), охорону природи (41,5%) та якість води й управління водними ресурсами, включаючи морське середовище (40,3%). Управління відходами і ресурсами – пріоритет, який одержав найбільшу підтримку серед опитаних, незалежно від регіону, статі, віку, агломерації, роду занять тощо. Захід та Центр найбільше підтримав цей пріоритет, відповідно – 59,0% та 52,1%. Такі пріоритети, як «зміна клімату і захист озонового шару» та «генетично модифіковані організми», одержали найменшу підтримку серед респондентів (відповідно 10,6% та 13,6%).

Дослідження ставлення громадян України до довкілля проводилось Ресурсно-аналітичним центром «Суспільство і довкілля». З цими та іншими результатами дослідження можна ознайомитись на нашому сайті www.rac.org.ua.

Соціологічне опитування проводилось методом "face to face" інтерв'ю у період з 1 по 16 травня 2018 року

соціологічною агенцією «Фама» на замовлення та у співпраці з Ресурсно-аналітичним центром «Суспільство та довкілля». Усього опитано 2500 мешканців України старших 15 років, на всій території України, окрім тимчасово окупованих територій Донецької, Луганської областей та АР Крим.

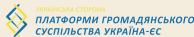

Уряд зараз проводить значні реформи у сфері охорони довкілля. Які із зазначених сфер,
на Вашу думку, є пріоритетними?*

Україна	Захід	Північ	Схід	Південь	Центр
Управління довкіллям та інтеграція екологічної політики в інші галузеві політики	19,9%	13,7%	25,1%	16,3%	20,7%
Якість атмосферного повітря	34,7%	30,0%	32,0%	44,8%	36,2%
Управління відходами і ресурсами	48,8%	44,3%	47,5%	41,8%	52,1%
Якість води і управління водними ресурсами, включаючи морське середовище	40,3%	35,4%	33,9%	44,6%	41,4%
Охорона природи	41,5%	39,0%	32,3%	36,4%	50,6%
Промислове забруднення та техногенні загрози	30,5%	22,3%	38,1%	31,7%	25,5%
Зміна клімату і захист озонového шару	10,6%	8,8%	8,4%	11,2%	15,9%
Генетично модифіковані організми	13,6%	4,4%	22,5%	15,2%	11,4%
Інше	0,3%	0,3%	0,3%	0,0%	0,3%
Нічого із зазначеного	0,7%	0,5%	0,3%	1,1%	0,8%
Важко відповісти	1,3%	1,1%	1,4%	1,5%	1,4%

* Максимальна кількість виборів — три.

Захід: Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська, Тернопільська, Чернівецька обл.
Північ: Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська обл. та м. Київ
Схід: Чернігівська, Сумська, Полтавська, Харківська обл., а також окремі території Луганської обл., що перебувають під контролем української влади
Південь: Одеська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька обл., а також окремі території Донецької обл., що перебувають під контролем української влади
Центр: Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Кіровоградська, Дніпропетровська обл.

Хто повинен вирішувати екологічні проблеми?

Екологічно свідомий громадянин — запорука успішного виконання Угоди про асоціацію, проект Ресурсно-аналітичного центру «СУСПІЛЬСТВО І ДОВКІЛЛЯ»

Громадяни поділяють відповідальність за вирішення екологічних проблем в Україні між регіональною/місцевою владою (38,2%) та центральною владою (36,8%).

Хто повинен відповідати за вирішення екологічних проблем в Україні?

На думку громадян України і центральна влада, і регіональна/місцева влада мають спільно нести відповідальність за вирішення екологічних проблем в Україні (відповідно 38,2% та 36,8% опитаних). 19,2% опитаних зазначили, що охорона довкілля має здійснюватися спільно з ЄС.

Захід та Південь вважають, що за вирішення екологічних проблем повинна відповідати регіональна/місцева влада (відповідно 45,8% та 45,0%) і в меншій мірі – центральна влада (відповідно 28,6% та 35,9%). Навпаки, Північ та Схід покладають на центральну владу відповідальність за вирішення екологічних проблем в Україні (43,3% і 40,4%) і в меншій мірі – на регіональну/місцеву владу

(29,5% та 35,4%). Центр вважає відповідальними як регіональну/місцеву владу (35,9%), так і центральну (35,0%) владу.

Чим вищий рівень агломерації, тим більше респондентів вважають центральну владу відповідальною за вирішення екологічних проблем в Україні (міста-мільйонники – 46,2%, великі міста – 43,8%, малі міста – 35,2%, села – 33,4%). У той же час, респонденти з населених пунктів з меншим рівнем агломерації розглядають регіональну/місцеву владу відповідальною за вирішення екологічних питань (міста-мільйонники – 23,5%, великі міста – 34,4%, малі міста – 41,4%, села – 41,5%).

Дослідження ставлення громадян України до довкілля проводилось Ресурсно-аналітичним центром «Суспільство і довкілля». З цими та іншими результатами дослідження можна ознайомитись на нашому сайті www.rac.org.ua.

Соціологічне опитування проводилось методом "face to face" інтерв'ю у період з 1 по 16 травня 2018 року

соціологічною агенцією «Фама» на замовлення та у співпраці з Ресурсно-аналітичним центром «Суспільство та довкілля». Усього опитано 2500 мешканців України старших 15 років, на всій території України, окрім тимчасово окупованих територій Донецької, Луганської областей та АР Крим.

Громадська Синергія

ІНІЦІАТИВА СТОРОН
ПЛАТФОРМА ГРОМАДСЬКОГО
СУСПІЛЬСТВА УКРАЇНА-ЄС

Хто повинен вирішувати екологічні проблеми?

Екологічно свідомий громадянин — запорука успішного виконання Угоди про асоціацію, проект Ресурсно-аналітичного центру «СУСПІЛЬСТВО І ДОВКІЛЛЯ»

Хто повинен відповідати за вирішення екологічних проблем в Україні?*

Україна	Захід	Північ	Схід	Південь	Центр	Міста-мільйонники**	Великі міста**	Малі міста**	Села
Центральна влада	36,8%	43,3%	40,4%	35,9%	35,0%	46,2%	43,8%	35,2%	33,4%
Регіональна [місцева] влада	45,8%	29,5%	35,4%	45,0%	35,9%	23,5%	34,4%	41,4%	41,5%
Спільно з Європейським Союзом	18,0%	20,3%	18,1%	14,6%	24,7%	21,4%	13,5%	18,0%	20,5%
Важко відповісти	7,6%	6,8%	6,0%	4,5%	4,3%	8,9%	8,3%	5,4%	4,7%

* Максимальна кількість виборів - один.

Захід: Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська, Тернопільська, Чернівецька обл.

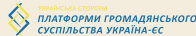
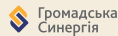
Північ: Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська обл. та м. Київ

Схід: Чернігівська, Сумська, Полтавська, Харківська обл., а також окремі території Луганської обл., що перебувають під контролем української влади

Південь: Одеська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька обл., а також окремі території Донецької обл., що перебувають під контролем української влади

Центр: Хмельницька, Вінницька, Черкаська, Кіровоградська, Дніпропетровська обл.

** Міста-мільйонники – Київ, Харків, Одеса, Дніпро; великі міста – понад 250 тис. мешканців; малі міста – смт та міста до 250 тис. мешканців.

Ресурсно-аналітичний центр "Суспільство і довкілля" – неприбуткова громадська аналітична організація.

Наша місія: Довкілля 3D – актуальна аналітика задля якісних змін у суспільстві.
Наша візія: Довкілля і людина є в центрі державної політики.

Контакти: вул. Сахарова 42, кім. 509, м. Львів, +38 (032) 242 22 84, office@rac.org.ua, www.rac.org.ua

Екологічний портрет громадянина України. – Ресурсно-аналітичний центр "Суспільство і довкілля". – 2018.

Авторські права на цей аналітичний продукт належать ГО «Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство і довкілля». Будь-яке використання, окрім загальноприйнятих наукових норм цитування, інформації, що відображає зміст цього аналітичного продукту, без письмової згоди Ресурсно-аналітичного центру «Суспільство і довкілля» забороняється. Посилання на джерело: "Екологічний портрет громадянина України. Ресурсно-аналітичний центр "Суспільство і довкілля". – 2018".

© Ресурсно-аналітичний центр "Суспільство і довкілля", 2018.

В оформленні використана робота Сезара Перейра. "Linocut".

Дизайн: Мосієнко Т.

Публікація підготовлена в рамках проекту "Екологічно свідомий громадянин – запорука успішного виконання Угоди про асоціацію" за сприяння Європейського Союзу та Міжнародного фонду "Відродження" в рамках проекту "Громадська синергія" (<http://www.irg.ua/programs/eu/civicsynergy/>), під егідою Української сторони Платформи громадянського суспільства Україна-ЄС. Її зміст є виключною відповідальністю Ресурсно-аналітичного центру "Суспільство і довкілля" і не обов'язково відображає точку зору Європейського Союзу та Міжнародного фонду "Відродження".